

VÝCVIK HASIČSKÝCH JEDNOTIEK NA ZÁSAHY S VÝŠKOVOU TECHNIKOU

Mikuláš Monoši¹, Milan Land'ák²

ABSTRAKT

Uvedený článok rieši problematiku výcviku obsluhy výškovej techniky a jeho zabezpečenie, analyzuje štatistiku zásahovej činnosti s výškovou technikou a taktiež sú v ňom uvedené základné právne a odborné predpisy súvisiace s výcvikom a bezpečnosťou práce pri používaní výškovej techniky.

Kľúčové slová:

výšková technika, zásahová činnosť, výcvik, bezpečnosť práce

ABSTRACT

The article focuses on elevation techniques operators training. Statistics of intervention with elevation techniques are analysed there. Furthermore basic technical regulations relating to training and safety in the use of elevation techniques.

Key words:

elevation techniques, intervention activities, training, safety work

ÚVOD

Výšková technika je špeciálny druh hasičskej techniky. Príslušníci zasahujúcich jednotiek, ktorý obsluhujú túto techniku musia prejsť rôznymi školeniami aby mohli správne a účelne využívať tento druh hasičskej techniky. Právne predpisy pre tieto činnosti predpisujú množstvo podmienok, ktoré treba splniť pre obsluhu a bezpečnú prácu s výškovou technikou. Zodpovednosť a nebezpečenstvo spojené s výškou sú obrovské. Práca vo výške niekoľko desiatok metrov vyžaduje dôkladné zabezpečenie zásahovej činnosti po každej stránke používania.

¹ Mikuláš Monoši, doc., Ing. PhD., Katedra požiarneho inžinierstva, Fakulta špeciálneho inžinierstva, Žilinská univerzita v Žiline, ul. 1 mája 32, 010 26 Žilina, e-mail: Mikulas.Monosi@fsi.uniza.sk

² Milan Land'ák, Ing., Katedra požiarneho inžinierstva, Fakulta špeciálneho inžinierstva, Žilinská univerzita v Žiline, ul. 1 mája 32, 010 26 Žilina, e-mail: Milan.Landak@fsi.uniza.sk

1 ZÁSAHOVÁ ČINNOSŤ S VÝŠKOVOU TECHNIKOU

Zásahová činnosť hasičských jednotiek pomocou výškovej techniky zohráva významnú úlohu pri pomoci ľuďom v núdzi.

Výšková technika sa využíva najmä na:

- záchranu a evakuáciu osôb, zvierat a materiálu do bezpečia,
- nasadenie hasičskej jednotky v mieste potreby,
- dopravu hasičského príslušenstva,
- dopravu hasiacich látok,
- predĺženie hadicového vedenia pri likvidácii požiaru,
- vykonávanie hasiacich prác z ovládateľnej a pracovnej kľetky a pod.,
- tiež sa môže použiť ako pozorovacia veža pri veľkých alebo lesných požiaroch, ale aj ako podpera hadíc medzi vysokými budovami.

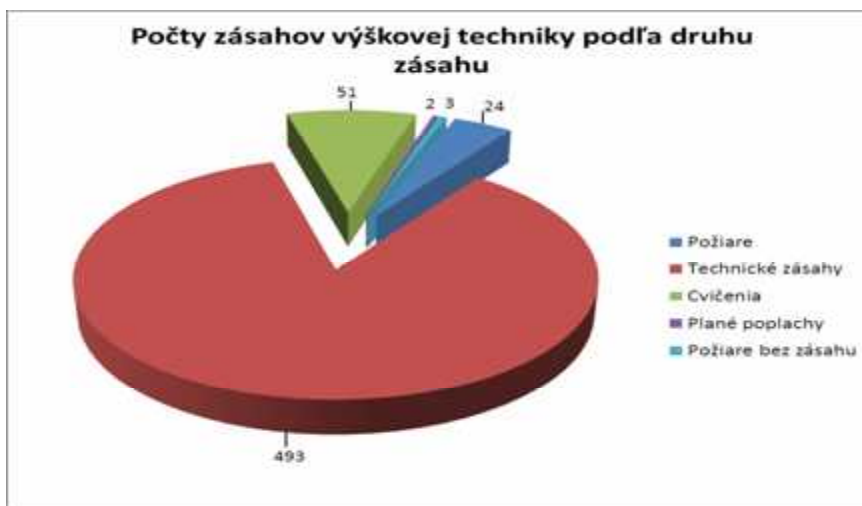
Zásahovú činnosť s výškovou technikou v minulosti z väčšej časti tvorili zásahy spojené s likvidáciou požiarov. V súčasnosti najväčšiu časť zásahovej činnosti s výškovou technikou tvoria technické zásahy.

Pod pojmom technické zásahy kedy je potrebné použiť výškovú techniku môžeme chápať zásahy ako:

- zásahy na odstránenie rojov včiel či ôs,
- zásahy pri veterných smrštiach, kedy treba orezávať konáre stromov alebo odstraňovať polámané stromy,
- pomoc pri otváraní dverí, v prípade rizika ohrozenia života alebo majetku,
- predmety visiace zo strechy ako žľaby, cencúle a podobne, ktoré môžu ohrozovať svojim pádom osoby,
- zdvíhanie bremien a iné činnosti,
- osvetľovanie priestoru zásahu,
- vytváranie premostenia medzi dvomi priestormi,
- záchrana zvierat, napríklad mačka na strome a podobne.

Pomer jednotlivých druhov zásahov za rok 2010 vyjadruje obrázok 1, na ktorom sú zásahy rozdelené do nasledovných skupín:

- požiare,
- technické zásahy,
- cvičenia,
- plané poplachy,
- požiare bez zásahu.

Obrázok 1 Graf počtu zásahov výškovej techniky rozdelených podľa druhu zásahu [3]

Z obrázku 1 vyplýva, že v roku 2010 sa výšková technika využila pri požiari 27 krát a z toho 3 prípady predstavujú požiare bez zásahu. Z celkového počtu zásahov s výškovou technikou to predstavuje necelých 5% pripadajúcich na požiare.

Pri požiariach sa výšková technika využíva na tieto hlavné účely:

- evakuáciu osôb z budov a priestorov zasiahnutých požiarom,
- hasenie a doprava hasiacej látky na požiarisko z výšky,
- vykonávanie prieskumu a obhliadku miesta,
- doprava príslušníkov zboru a materiálu potrebného na likvidáciu požiaru na vyvýšené miesta pre rýchly a efektívny zásah,
- osvetľovanie miesta zásahu.

Využitie výškovej techniky pri požiariach bolo v roku 2010 bolo pri 24. zásahoch a pritom na evakuáciu osôb sa využila v troch prípadoch (obrázok 2).

Obrázok 2 Graf využitia výškovej techniky pri požiariach [3]

Evakuácia osôb vo väčšine prípadov prebieha bežnými únikovými cestami. Len vo výnimočných prípadoch, kedy nie je možné použiť bežné únikové cesty a nie je možná iná forma evakuácie je potrebné využiť výškovú techniku.

2 PRÁVNE PREDPISY A VÝCVIK OBSLUHY VÝŠKOVEJ TECHNIKY

Oblasť výcviku a školenia zahŕňa množstvo právnych predpisov ako zákony, vyhlášky, nariadenia a v rámci Hasičského a záchranného zboru (ďalej len „HaZZ“), platné pokyny a rozkazy, ako pokyny prezidenta zboru alebo krajského a okresného riaditeľa. Príslušník HaZZ (ďalej len „príslušník“), pri svojej práci, ale aj pri výcviku musí brať zreteľ na všetky predpisy, ktorých sa jeho činnosť priamo či nepriamo dotýka.

Medzi predpisy, ktoré riešia odbornú spôsobilosť pre prácu s výškovou záchrannou automobilovou technikou (ďalej len „výškovou technikou“), výcvik s výškovou technikou a bezpečnosť pri jej vykonávaní patria:

1. Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore v znení neskorších predpisov.
2. Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
3. Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 508/2009 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci s technickými zariadeniami tlakovými, zdvíhacími, elektrickými a plynovými a ktorou sa ustanovujú technické zariadenia, ktoré sa považujú za vyhradené technické zariadenia.
4. Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 611/2006 o hasičských jednotkách.
5. Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 356/2007 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách a rozsahu výchovnej a vzdelávacej činnosti, o projekte výchovy a vzdelávania, vedení predpisanej dokumentácie a overovaní vedomostí účastníkov výchovnej a vzdelávacej činnosti.
6. Vyhláška Ministerstva vnútra č. 162/2006 Z. z., o vlastnostiach, konkrétnych podmienkach prevádzkovania a o zabezpečení pravidelnej kontroly hasičskej techniky a vecných prostriedkov na ochranu pred požiarmi.
7. Pokyn prezidenta HaZZ č. 36/2005 o výkone strojnej služby v Hasičskom a záchrannom zbore (poriadok strojnej služby).
8. Rozkaz prezidenta HaZZ č. 20/2007 o vydaní Takticko-metodických postupov vykonávania zásahov.
9. Pokyn prezidenta HaZZ č. 13/2006 o vydaní normatívu technického vybavenia Hasičského a záchranného útvaru hlavného mesta SR Bratislavy a jednotlivého typu hasičskej stanice okresného riaditeľstva HaZZ hasičskou technikou a ostatnou technikou.

Každý z predpisov rieši istú časť problematiky, týkajúcej sa výškovej techniky a výcviku s ňou. Spoločne vytvárajú súbor predpisov určujúcich činnosti od zaškolenia obsluhy, opakovaného preškolenia obsluhy, bezpečnosti pri práci, technických požiadaviek na techniku, pravidiel pre údržbu a kontrolu výškovej techniky a podobne.

3 ZABEZPEČENIE VÝCVIKU S VÝŠKOVOU TECHNIKOU

Pre bezproblémový a opodstatnený výkon výcviku je potrebné zabezpečiť výcvik personálne, materiálovo a priestorovo, čo vyplýva aj zo základných právnych predpisov popísaných vyššie.

Personálne zabezpečenie spočíva v zúčastnení sa minimálneho počtu príslušníkov aspoň v počte piatich príslušníkov. Počet päť počíta s jedným príslušníkom ako obsluhou výškovej techniky (najčastejšie príslušník vo funkcii technik strojník), jedným z príslušníkov ako figurantom (osobou, ktorú je treba evakuovať alebo inak zachraňovať), dvoma príslušníkmi na vykonanie záchranných prác s výškovou technikou a posledný piaty príslušník vedúci zamestnania (veliteľ družstva, veliteľ zmeny, ktorý vytvára scenár cvičenia, dohliada na priebeh vykonávaných činností a kontroluje dodržiavanie predpisov ohľadne BOZP).

Materiálovým zabezpečením je použitie dostupnej výškovej techniky a ostatného materiálu potrebného k výcviku. Za ostatný materiál považujeme napríklad nosidlá ak nie sú súčasťou výškovej techniky, bezpečnostné postroje pre zabezpečenie bezpečnosti proti pádu napr. laná, ploché slučky a iné.

Obrázok 3 Výcvik obslúh výškovej techniky hasičov v Zb. HaZZ v Žiline (fotodok. Zb. HaZZ)

Priestorové zabezpečenie výcviku najčastejšie zahŕňa priestor danej hasičskej jednotky. Výcvik jednotky sa nevykonáva, prípadne len zriedkakedy sa vykonáva mimo hasičskej stanice kvôli zabezpečeniu akcieschopnosti jednotky. Možnosti jednotlivých hasičských staníc sú obmedzené a preto vykonávanie výcviku sa obmedzuje na výkon rutinných činností, ktoré sa neustále opakujú dookola.

Obrázok 4 Výcviková plocha SŠPO MV SR Považský Chlmec [fotodok. SŠPO]

Situácie kedy je využívaná výšková technika alebo kedy príslušníci vykonávajú nejaké činnosti spojené s výškovou technikou sa delia hlavne na - kontrolu, funkčnú skúšku, výcvik, cvičenie, taktické a previerkové cvičenie, zásahová činnosť.

ZÁVER

Článok poukazuje na výcvik obsluhy výškovej hasičskej techniky. Pre bezproblémový a opodstatnený výkon výcviku je potrebné zabezpečiť výcvik personálne, materiálovo a priestorovo, čo vyplýva aj zo základných právnych predpisov.

S výškovou ale aj inou technikou sa musia hasiči najskôr zoznámiť, podrobne spoznať jej manipuláciu a všetky činnosti spojené s jej obsluhou a bezpečnosťou práce a až potom môžu s touto technikou zasahovať priamo v teréne a zachraňovať osoby zvieratá, majetok.

LITERATÚRA

- [1] Vyhláška MV SR č. 162/2006 Z. z. o vlastnostiach, konkrétnych podmienkach prevádzkovania a o zabezpečení pravidelnej kontroly hasičskej techniky a vecných prostriedkov na ochranu pred požiarmi.
- [2] Pokyn č. 36/2005 prezidenta Hasičského a záchranného zboru o výkone strojnej služby v Hasičskom a záchrannom zbore (poriadok strojnej služby).
- [3] Mintál, J.: Návrh výcviku a bezpečnostných opatrení pri práci s výškovou technikou v HaZZ. Diplomová práca FŠI ŽU v Žiline 2011.
- [4] STN EN 1777 Vysokozdvíhacie plošiny pre hasičské záchranné služby. Bezpečnostné požiadavky a skúšky.
- [5] STN EN 280 Pojazdné zdvíhacie pracovné plošiny. Konštrukčné výpočty. Kritéria stability. Konštrukcia. Preskúšanie a skúšky.
- [6] STN 27 5003 Pohyblivé pracovné plošiny. Výpočet, konštrukcia a výroba.
- [7] STN 27 5004 Pohyblivé pracovné plošiny. Montáž, prevádzka, skúšanie a údržba.
- [8] STN EN 14043 Vysokozdvížná automobilová technika pre hasičskú a záchrannú službu. Otočné rebríky s kombinovanými pohybmi. Bezpečnostné a prevádzkové požiadavky a skúšobné metódy.
- [9] STN EN 14044 Vysokozdvížná automobilová technika pre hasičskú a záchrannú službu. Otočné rebríky so sekvenčnými pohybmi. Bezpečnostné a prevádzkové požiadavky a skúšobné metódy.

Článok recenzoval:
prof. Ing. Anton Osvald, PhD